

REORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ȘI REZILIENȚA SOCIALĂ. UN CADRU ANALITIC PENTRU EVALUAREA CAPACITĂȚILOR ADAPTIVE LA NIVEL LOCAL

ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL REORGANIZATION AND SOCIAL RESILIENCE. AN ANALYTICAL FRAMEWORK FOR ASSESSING ADAPTIVE CAPACITIES AT THE LOCAL LEVEL

DOI: 10.5281/zenodo.18228697

UDC: 352/354:316.42

Ina FILIPOV

Institutul de Cercetări Juridice, Politice
și Sociologice al Universității de Stat din Moldova

e-mail: inafilipov@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8524-6784

Rezumat: *Reorganizarea administrativ-teritorială produce efecte care depășesc dimensiunea strict instituțională a reformei, influențând modul în care comunitățile locale își mențin coeziunea, își mobilizează resursele și răspund la schimbare. Articolul examinează relația dintre transformările administrativ-teritoriale și reziliența socială, pornind de la premisa că adaptabilitatea locală depinde atât de capacitatea administrațiilor publice locale, cât și de resursele sociale și comunitare existente la nivel teritorial. Situat la intersecția dintre științele administrative și sociologie, studiul propune un cadru analitic pentru evaluarea capacităților adaptive locale, construit prin corelarea dimensiunii instituționale cu mecanismele de adaptare comunitară. Demersul are caracter teoretico-analitic și valorifică literatura de specialitate, analiza documentară și sinteza conceptuală în vederea delimitării unor dimensiuni și indicatori relevanți pentru înțelegerea raportului dintre reorganizarea administrativ-teritorială, funcționarea administrației publice locale și consolidarea rezilienței sociale. În acest context, este formulată o matrice conceptual-analitică orientată spre evaluarea relației dintre capacitatea administrativă, adaptarea comunitară și procesele de transformare teritorială la nivel local.*

Cuvinte cheie: *reorganizare administrativ-teritorială, reziliență socială, capacitate adaptivă, administrație publică locală, adaptare comunitară, capacitate instituțională, guvernanță locală*

Abstract: *Administrative-territorial reorganization produces effects that go beyond the strictly institutional dimension of the reform, influencing the way local communities maintain their cohesion, mobilize their resources and respond to change. The article examines the relationship between administrative-territorial transformations and social resilience, starting from the premise that local adaptability depends both on*

the capacity of local public administrations and on the social and community resources existing at the territorial level. Situated at the intersection of administrative sciences and sociology, the study proposes an analytical framework for assessing local adaptive capacities, built by correlating the institutional dimension with community adaptation mechanisms. The approach is theoretical-analytical in nature and capitalizes on specialized literature, documentary analysis and conceptual synthesis in order to delineate relevant dimensions and indicators for understanding the relationship between administrative-territorial reorganization, the functioning of local public administration and the consolidation of social resilience. In this context, a conceptual-analytical matrix is formulated, aimed at evaluating the relationship between administrative capacity, community adaptation and territorial transformation processes at the local level.

Key words: administrative-territorial reorganization, social resilience, adaptive capacity, local public administration, community adaptation, institutional capacity, local governance

Introducere

Procesele de reorganizare administrativ-teritorială reprezintă una dintre cele mai complexe forme de reformă a administrației publice, întrucât presupun intervenții simultane asupra structurilor instituționale, mecanismelor de guvernare și relațiilor dintre administrație și comunitate. În ultimele decenii, numeroase state europene au inițiat reforme teritoriale motivate de necesitatea consolidării capacității administrative, reducerii fragmentării instituționale și creșterii eficienței furnizării serviciilor publice. Aceste transformări au fost asociate cu obiective mai largi de modernizare a sectorului public și de adaptare a sistemelor de guvernare la provocările generate de schimbările economice, demografice și sociale actuale (Pollitt & Bouckaert, 2017: 6-22).

În mod tradițional, literatura privind reorganizarea administrativ-teritorială a analizat efectele reformelor prin raportare la criterii precum eficiența administrativă, sustenabilitatea financiară, dimensiunea optimă a unităților administrativ-teritoriale sau capacitatea administrațiilor locale de a furniza servicii publice de calitate (Swianiewicz, 2010: 10-23; Kuhlmann & Bouckaert, 2016: 12-18). O asemenea abordare evidențiază dimensiunea instituțională a reformei și contribuie la înțelegerea modului în care modificările structurale pot influența performanța administrației publice locale. Totuși, schimbările teritoriale nu se produc într-un spațiu instituțional abstract, ci într-un context social concret, caracterizat prin relații comunitare, identități locale, rețele de cooperare și forme diferite de mobilizare a resurselor colective. Din acest motiv, evaluarea impactului reorganizării administrativ-teritoriale necesită depășirea perspectivelor exclusiv administrative și integrarea dimensiunii sociale a transformării.

În literatura de specialitate din Republica Moldova, problematica reorganizării administrativ-teritoriale este abordată în strânsă legătură cu procesul de consolidare a capacității administrațiilor publice locale și cu

necesitatea adaptării la exigențele guvernării contemporane. Analizând organizarea teritorială a puterii publice, Sergiu Cornea evidențiază faptul că reforma teritorială trebuie înțeleasă nu doar ca modificare a limitelor administrative, ci ca un proces de reconfigurare a raporturilor dintre competențe, resurse și mecanismele de exercitare a puterii la nivel local (Cornea, 2019: 220-236). În același timp, dezbaterile privind dimensiunea optimă a colectivităților teritoriale demonstrează că performanța administrațiilor locale nu poate fi explicată exclusiv prin criterii teritoriale sau demografice, fiind influențată de factori instituționali, economici și comunitari care variază de la un context local la altul (Cornea, 2023: 7-20). Aceste constatări sugerează că succesul unei reorganizări administrativ-teritoriale nu depinde doar de arhitectura instituțională rezultată, ci și de capacitatea actorilor locali de a valorifica resursele disponibile și de a răspunde adecvat proceselor de schimbare.

Interesul pentru această dimensiune este susținut de dezvoltarea conceptului de reziliență socială, utilizat pentru a explica modul în care comunitățile și sistemele sociale răspund schimbărilor, perturbărilor și proceselor de transformare. În literatura de specialitate, reziliența socială este asociată capacității comunităților de a absorbi șocuri, de a se adapta și de a menține funcțiile esențiale în condiții de schimbare (Adger, 2000: 347-349). Dezvoltările teoretice ulterioare au extins această perspectivă, subliniind faptul că reziliența nu reflectă doar capacitatea de rezistență, ci și abilitatea actorilor locali de a învăța, de a se reorganiza și de a transforma schimbarea în oportunitate de dezvoltare (Folke, 2006: 253-255; Berkes & Ross, 2013: 5-8). Adaptarea și transformarea, în această interpretare, devin elemente de seamă ale funcționării sistemelor locale.

Intersecția dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială este reprezentată de conceptul de capacitate adaptivă, înțeles ca abilitatea instituțiilor și comunităților de a mobiliza resurse și mecanisme de răspuns în contexte de schimbare (Smit & Wandel, 2006: 286-288; Engle, 2011: 648-651). Capacitatea adaptivă permite depășirea separației tradiționale dintre abordările administrative și cele sociologice, oferind un cadru de analiză în care performanța instituțională, participarea comunitară, capitalul social și mobilizarea resurselor pot fi examinate într-o manieră integrată. Această perspectivă este consonantă cu abordările recente privind capacitatea administrativă dezvoltate în literatura autohtonă. Un grup de autori argumentează că noțiunea de capacitate administrativă trebuie analizată într-o manieră integrativă, care depășește evaluările limitate la structuri organizaționale și resurse administrative și include dimensiuni legate de coordonare, adaptare și valorificarea resurselor disponibile (Cornea et al., 2025: 225-243). În acest sens, capacitatea adaptivă poate fi interpretată ca expresia interacțiunii dintre resursele instituționale și capacitatea

actorilor locali de a transforma schimbarea într-un proces de dezvoltare și învățare colectivă.

În literatura internațională, relația dintre capacitatea instituțională, dezvoltarea comunitară și reziliență a fost abordată din perspective diverse, care includ neo-instituționalismul (North, 1990: 3-15; Powell & DiMaggio, 1991: 38), teoriile capitalului social (Putnam, 1993: 35-42; Woolcock & Narayan, 2000: 225-249), studiile asupra rezilienței comunitare (Norris et al., 2008: 127-150; Berkes & Ross, 2013: 5-20) și abordările dezvoltării bazate pe capitalurile comunitare (Emery & Flora, 2006: 19-35). Aceste contribuții demonstrează că adaptarea la schimbare este rezultatul interacțiunii dintre instituții, comunități și resursele disponibile la nivel local.

Într-o direcție complementară, cercetările asupra administrației publice subliniază că eficiența instituțională și dezvoltarea comunitară nu pot fi analizate ca procese independente. Analizele recente arată că performanța administrațiilor locale nu poate fi redusă la dimensiuni strict organizaționale sau economice, fiind modelată de interacțiunea dintre factori instituționali, politici și sociali la nivel local (Cornea et al., 2025: 225-243). Dintr-o perspectivă sociologică, administrația publică locală este conceptualizată ca instituție socială implicată în gestionarea problemelor comunitare și a interesului public, ceea ce o plasează în centrul interacțiunilor dintre structuri instituționale și dinamici sociale (Cornea, 2010: 29).

În acest cadru, literatura de specialitate evidențiază faptul că furnizarea serviciilor publice locale este asociată cu procesele de consolidare a coeziunii sociale și cu susținerea capacității comunităților de a răspunde și de a se adapta la schimbări sugerând existența unei legături între eficiența instituțională, participarea socială și bunăstarea comunitară. Această relație este deosebit de relevantă pentru analiza rezilienței sociale, întrucât indică faptul că procesele de adaptare comunitară sunt strâns corelate atât cu performanța instituțiilor locale, cât și cu calitatea relațiilor dintre administrație și cetățeni.

Deși literatura de specialitate oferă contribuții consistente privind reorganizarea administrativ-teritorială, capacitatea adaptivă, dezvoltarea locală și reziliența comunitară, aceste teme continuă să fie abordate preponderent separat. Cercetările din domeniul administrației publice sunt orientate în principal spre analiza performanței instituționale, a organizării teritoriale și a eficienței structurilor administrative (Swianiewicz, 2010: 10-23; Cornea, 2019: 220-236; Cornea, 2023: 7-20), în timp ce studiile sociologice se concentrează asupra capitalului social, participării comunitare și a mecanismelor de adaptare la schimbare (Adger, 2000: 347-349; Berkes & Ross, 2013: 5-20; Cornea, 2024: 47-66). Prin urmare, rămâne insuficient explorată relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială, precum și mecanismele prin care transformările instituționale influențează capacitatea comunităților locale de a se

adapta și de a răspunde schimbării. Această lacună este cu atât mai evidentă în contextul proceselor actuale de modernizare administrativă și de consolidare a guvernantei locale, care impun o înțelegere mai profundă a raportului dintre transformarea instituțională și adaptarea comunitară.

Pornind de la această lacună, prezentul articol își propune să analizeze relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială, având ca reper conceptul de capacitate adaptivă. Demersul are un caracter teoretico-conceptual și urmărește elaborarea unui cadru analitic interdisciplinar care să integreze perspectivele administrației publice și ale sociologiei asupra adaptării locale. În acest sens, se urmărește dezvoltarea unei matrici conceptual-analitice destinată evaluării relației dintre capacitatea administrativă, adaptarea comunitară și procesele de transformare teritorială, oferind astfel un instrument care poate fi utilizat atât în cercetarea academică, cât și în fundamentarea politicilor publice orientate spre consolidarea rezilienței sociale în contexte de reorganizare administrativ-teritorială.

Metodologia cercetării

Articolul se bazează pe un demers teoretico-analitic, construit la intersecția științelor administrative și sociologiei, care urmărește examinarea relației dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială din perspectiva capacității adaptive. Abordarea valorifică analiza conceptuală și documentară a literaturii de specialitate, în vederea clarificării și corelării conceptelor de bază precum capacitatea administrativă, adaptare comunitară și reziliență.

Integrarea acestor perspective permite conturarea unui cadru analitic unitar, în care dimensiunea instituțională și cea socială sunt analizate în relație, nu separat. Pe această bază este construită o matrice conceptual-analitică orientată spre identificarea principalelor mecanisme de adaptare la nivel local și a relațiilor dintre performanța instituțională și dinamica comunitară. Astfel, demersul are un caracter deductiv și nu urmărește testarea empirică a unor ipoteze, ci elaborarea unui instrument interpretativ capabil să susțină analiza proceselor de adaptare în contexte de reorganizare administrativ-teritorială.

Rezultate

Literatura analizată permite conturarea unui traseu explicativ al relației dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială, care pornește de la transformările instituționale generate de reformele teritoriale, continuă cu mecanismele prin care instituțiile și comunitățile locale răspund schimbării și conduce, în final, la identificarea factorilor care influențează capacitatea de adaptare și consolidarea rezilienței sociale la nivel local. Din această perspectivă, analiza este structurată în jurul a patru dimensiuni complementare: reorganizarea administrativ teritorială ca proces de transformare instituțională, reziliența

socială și capacitatea adaptivă, rolul capitalurilor comunitare în procesele de adaptare locală și relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială, capacitatea instituțională și reziliența socială. Împreună, aceste dimensiuni oferă fundamentul conceptual necesar pentru elaborarea cadrului analitic dezvoltat în această cercetare.

Reorganizarea administrativ teritorială ca proces de transformare instituțională

Reorganizarea administrativ-teritorială este frecvent abordată în literatura de specialitate ca instrument de modernizare a administrației publice și de consolidare a capacității instituționale a colectivităților teritoriale. Din această perspectivă, reforma teritorială urmărește depășirea limitărilor generate de fragmentarea administrativă, optimizarea utilizării resurselor publice și crearea unor structuri capabile să răspundă mai eficient cerințelor de dezvoltare locală și regională (Swianiewicz, 2010:15-21; Pollitt & Bouckaert, 2017: 65-74).

Abordările actuale depășesc însă interpretarea reorganizării administrativ-teritoriale ca simplu exercițiu de redesenare a limitelor administrative, în logica neo-instituționalistă, reformele teritoriale reprezintă procese de schimbare instituțională care influențează distribuția competențelor, relațiile dintre nivelurile de guvernare și capacitatea actorilor locali de a mobiliza resurse și de a genera răspunsuri colective la provocările dezvoltării (North, 1990, pp. 83-92). Astfel, efectele reorganizării nu sunt determinate exclusiv de noile configurații teritoriale, ci și de modul în care instituțiile locale reușesc să se adapteze și să valorifice oportunitățile create de schimbare.

În literatura privind administrația publică locală este larg acceptată ideea că performanța instituțională nu depinde exclusiv de dimensiunea unităților administrativ-teritoriale. Studiile comparative realizate în statele europene demonstrează că unități teritoriale cu dimensiuni similare pot înregistra niveluri diferite de eficiență administrativă și de dezvoltare locală, în funcție de resursele disponibile, de calitatea guvernantei și de capacitatea organizațională a instituțiilor locale (Ladner et al., 2019: 35-41; Swianiewicz, 2010: 53-60). Drept urmare, reforma teritorială nu poate fi evaluată exclusiv prin criterii demografice sau geografice, ci trebuie analizată în raport cu efectele pe care le produce asupra funcționării sistemului local de guvernare.

Aceeași concluzie se regăsește și în literatura de specialitate din Republica Moldova. Analizând organizarea teritorială a puterii publice, Sergiu Cornea (2019) evidențiază că reforma administrativ-teritorială trebuie înțeleasă ca un proces de reconfigurare a structurilor de exercitare a puterii la nivel local și nu doar ca o modificare a delimitărilor teritoriale. În același timp dezbaterile privind dimensiunea optimă a colectivităților teritoriale demonstrează caracterul relativ al criteriilor utilizate pentru justificarea reformelor teritoriale, neexistând o

formulă universală capabilă să garanteze performanța instituțională în toate contextele locale (Cornea, 2023: 7-20).

Această perspectivă este consolidată de cercetările recente privind capacitatea administrativă. Potrivit lui Cornea et al. (2025), capacitatea administrativă nu poate fi redusă la resursele financiare, la numărul de angajați sau la structurile organizaționale existente, ci trebuie analizată ca un cumul de resurse, competențe, mecanisme de coordonare și capacități de adaptare. În acest sens, reorganizarea administrativ-teritorială poate crea premise favorabile pentru consolidarea administrației publice locale, însă efectele sale depind de capacitatea instituțiilor de a transforma schimbarea structurală într-un proces de dezvoltare organizațională și instituțională.

Similar, literatura privind amalgamarea colectivităților teritoriale subnaționale evidențiază că argumentele invocate în favoarea reformelor teritoriale depășesc considerentele de ordin financiar sau administrativ. Consolidarea unităților administrativ-teritoriale este asociată frecvent cu obiective precum creșterea capacității de planificare strategică, îmbunătățirea accesului la servicii publice și dezvoltarea unor mecanisme mai eficiente de coordonare și cooperare locală (Cornea, 2025: 19-34). Totuși, atingerea acestor obiective nu este automată, fiind condiționată de existența unor resurse instituționale și comunitare capabile să susțină procesele de schimbare.

Prin urmare, reorganizarea administrativ-teritorială poate fi interpretată ca un proces de transformare instituțională care modifică configurația sistemului local de guvernare și influențează capacitatea administrației publice locale de a mobiliza resurse și de a răspunde noilor exigențe de dezvoltare. Cu toate acestea, analiza reformei exclusiv din perspectivă instituțională oferă doar o imagine parțială asupra efectelor sale. Capacitatea administrațiilor locale de a funcționa eficient este strâns legată de caracteristicile comunităților de care le deserveșc și de resursele sociale disponibile la nivel local. Din acest motiv, înțelegerea consecințelor reorganizării administrativ-teritoriale necesită extinderea analizei către dimensiunea socială a adaptării și către mecanismele prin care comunitățile răspund proceselor de transformare.

Reziliența socială și capacitatea adaptivă

Interesul pentru reziliența socială s-a amplificat în ultimele decenii pe fondul intensificării proceselor de schimbare care afectează comunitățile și sisteme sociale. Transformările economice, mobilitatea populației, schimbările demografice, crizele sanitare, provocările climatice și reformele instituționale au evidențiat necesitatea înțelegerii mecanismelor prin care colectivitățile își mențin funcționalitatea și capacitatea de răspuns în contexte caracterizate prin incertitudine și schimbare. În acest context, conceptul de reziliență socială a devenit un instrument analitic utilizat pentru explicarea modului în care

comunitățile reușesc să gestioneze perturbările și să își păstreze capacitatea de dezvoltare (Adger, 2000: 347-348).

Primele abordări ale rezilienței au fost dezvoltate în domeniul ecologiei și al studiilor asupra sistemelor sociale și socio-ecologice (Folke, 2006: 253-255). În literatura actuală, reziliența socială este definită nu doar ca abilitate de a rezista în fața unor șocuri externe, ci și ca capacitate de adaptare și transformare în condiții de schimbare. Astfel, comunitățile reziliente nu sunt cele care conservă neapărat structurile existente, ci acelea care reușesc să își reorganizeze resursele, relațiile și mecanismele de funcționare pentru a răspunde unor condiții de dezvoltare (Berkes & Ross: 6-8).

Această perspectivă este deosebit de relevantă pentru analiza reorganizării administrativ-teritoriale. Reformele teritoriale modifică structurile instituționale, redistribuie competențe și resurse și generează noi forme de interacțiune între autorități și comunități. Din acest motiv, impactul lor nu poate fi exclusiv prin indicatori administrativi sau financiari. O reformă poate conduce la consolidarea capacității instituționale fără ca acest proces să fie însoțit de o creștere a coeziunii sociale sau a capacității comunităților de a se adapta schimbării. În mod similar, colectivitățile locale pot manifesta niveluri ridicate de adaptabilitate chiar și în condițiile unor resurse instituționale limitate, dacă dispun de relații sociale puternice și de mecanisme eficiente de mobilizare comunitară.

Astfel, reziliența socială este strâns legată de capacitatea actorilor locali de a utiliza resursele disponibile pentru a genera răspunsuri colective la provocările cu care se confruntă. Norris et al. (2008: 136-139) arată că reziliența comunitară este susținută de existența unor resurse economice, sociale, instituționale și informaționale care permit comunităților să anticipeze, să gestioneze și să depășească situațiile de criză. Într-o perspectivă similară, Berkes și Ross (2013: 10-12) evidențiază importanța leadership-ului local, a participării comunitare și a încrederii sociale în consolidarea capacității de adaptare.

Un aspect care nu trebuie ignorat în consolidarea capacităților adaptive este fenomenul granițelor sociale. Acestea pot persista chiar și după dispariția granițelor administrative. Existența unor identități locale distincte, a unor relații istorice de separare sau a unor percepții de tipul „noi” și „ei” poate limita cooperarea și integrarea comunităților reunite (Iosif, 2013: 72). În aceste condiții, capacitatea adaptivă a noii entități teritoriale depinde nu doar de resursele administrative și financiare disponibile, ci și de capacitatea actorilor locali de a construi punți între grupurile sociale separate de vechile granițe teritoriale sau simbolice.

Aceste abordări conduc către conceptul de capacitate adaptivă, utilizat pentru a descrie abilitatea sistemelor sociale și instituționale de a răspunde flexibil schimbărilor și de a valorifica oportunitățile generate de acestea. Potrivit lui Smit și Wandel (2006: 286-289), capacitatea adaptivă reflectă disponibilitatea

și mobilizarea resurselor necesare pentru gestionarea schimbării, în timp ce Engle (2011: 648-651) subliniază caracterul său multidimensional, rezultat din interacțiunea dintre factori instituționali, economici, sociali și culturali.

Din această perspectivă, capacitatea adaptivă poate fi interpretată ca un concept de legătură între dimensiunea administrativă și cea sociologică a dezvoltării locale. Pe de o parte, ea depinde de existența unor instituții funcționale, capabile să coordoneze procesele de schimbare și să mobilizeze resurse. Pe de altă parte, aceasta este influențată de caracteristicile comunității, de nivelul capitalului social, de participarea cetățenilor și de capacitatea actorilor locali de a coopera în vederea atingerii unor obiective comune. În consecință, adaptarea nu poate fi atribuită exclusiv administrației publice locale și nici exclusiv comunității, ci rezultă din interacțiunea dintre cele două componente.

Literatura autohtonă susține, indirect, această interpretare. Analizând rolul administrației publice locale, Valentina Cornea evidențiază faptul că eficiența intervențiilor publice este strâns legată de capacitatea instituțiilor de a răspunde nevoilor comunității și de a construi relații funcționale cu beneficiarii serviciilor publice (Cornea, 2024: 81-97). Această observație sugerează că procesele de adaptare și dezvoltare locală nu pot fi separate de calitatea relațiilor dintre administrație și comunitate, precum și de capacitatea acestora de a coopera în contexte de schimbare.

Prin urmare, reziliența socială poate fi înțeleasă ca rezultatul unui proces de adaptare care implică atât instituțiile, cât și comunitățile locale. În contextul reorganizării administrativ-teritoriale, capacitatea de a transforma schimbarea instituțională într-o oportunitate de dezvoltare depinde de existența unor mecanisme eficiente de coordonare, cooperare și mobilizare a resurselor. Din această perspectivă, capacitatea adaptivă reprezintă elementul central care face legătura dintre transformarea instituțională și reziliența socială, oferind cadrul conceptual necesar pentru analiza integrată a efectelor reformelor teritoriale asupra colectivităților locale.

Capitalurile comunitare și adaptarea locală

Capacitatea comunităților de a răspunde proceselor de schimbare nu poate fi explicată exclusiv prin caracteristicile instituțiilor publice și nici prin simpla existență a unor resurse materiale. Literatura privind dezvoltarea comunitară și reziliența socială evidențiază faptul că adaptarea este rezultatul mobilizării și interacțiunii dintre diferite categorii de resurse existente la nivel local. În această perspectivă, comunitățile nu sunt privite doar ca beneficiari ai politicilor publice, ci ca sisteme sociale capabile să genereze răspunsuri proprii la provocările și oportunitățile generate de schimbare.

Una dintre cele mai influente abordări în acest sens este *Community Capitals Framework*, elaborată de Emery și Flora (2006). Modelul pornește de la ideea că dezvoltarea comunitară și capacitatea de adaptare depinde de existența

și mobilizarea unor forme diferite de capital care interacționează și se consolidează reciproc. Spre deosebire de abordările care reduc dezvoltarea la dimensiunea economică sau instituțională, acest cadru conceptual propune o perspectivă integratoare asupra resurselor disponibile la nivel local.

În forma sa consacrată, modelul identifică șapte categorii principale de capital: capitalul natural, capitalul cultural, capitalul uman, capitalul social, capitalul politic, capitalul financiar și capitalul construit, cel din urmă incluzând infrastructura (Emery & Flora, 2006: 20-21). Fiecare dintre acestea contribuie într-o manieră specifică la funcționarea comunității și la capacitatea acesteia de a răspunde schimbării. Importanța modelului rezidă însă nu dor în identificarea diferitor tipuri de resurse, ci și în evidențierea relațiilor dintre acestea. Capacitatea unei comunități de a se adapta nu depinde exclusiv de volumul resurselor disponibile, ci și de posibilitatea transformării unui tip de capital în altul și de mobilizarea lor în scopul dezvoltării locale.

În contextul reorganizării administrativ-teritoriale, această perspectivă oferă o înțelegere mai nuanțată a proceselor de adaptare. Reformele teritoriale generează schimbări care influențează simultan mai multe categorii de capital. Modificarea structurilor administrative poate afecta capitalul politic prin reconfigurarea mecanismelor de reprezentare și participare, poate influența capitalul social prin transformarea relațiilor dintre actorii locali și poate crea noi oportunități sau constrângeri pentru valorificarea capitalului uman și financiar. Din acest motiv, efectele reorganizării nu pot fi evaluate exclusiv prin indicatori administrativi sau economici.

Dintre toate formele de capital identificate de *Community Capitals Framework*, capitalul uman și capitalul social ocupă o poziție importantă în explicarea rezilienței sociale. Capitalul uman este asociat nivelului de educație, competențelor profesionale, experienței și capacității indivizilor de a participa la procesele de dezvoltare comunitară. În același timp, capitalul social relectă existența relațiilor de încredere, a normelor de reciprocitate și a rețelelor de cooperare care facilitează acțiunea colectivă (Putnam, 1993: 167-176; Woolcock & Narayan, 2000: 226-230). Comunitățile caracterizate prin niveluri ridicate ale acestor forme de capital, manifestă, de regulă, o capacitate superioară de adaptare și mobilizare în situații de schimbare. .

Totodată, literatura privind guvernanta locală, evidențiază importanța capitalului instituțional și politic în procesele de adaptare. Deși aceste categorii nu sunt întotdeauna analizate distinct, ele se regăsesc în capacitatea instituțiilor de a coordona actorii locali, de a genera încredere și de a facilita participarea cetățenilor la procesele decizionale. În acest sens, cercetările privind capacitatea administrativă demonstrează că eficiența administrației publice locale depinde nu doar de resursele organizaționale disponibile, ci și de abilitatea instituțiilor de a

construi relații funcționale cu comunitatea și de a valorifica resursele existente la nivel local (Cornea et al., 2025: 225–243).

O perspectivă similară poate fi identificată și în cercetările privind rolul administrației publice locale în prestarea serviciilor sociale. Analizând relația dintre administrație și comunitate, Valentina Cornea evidențiază că eficiența intervențiilor publice este influențată de capacitatea instituțiilor de a răspunde nevoilor comunității și de a mobiliza resursele locale în vederea soluționării problemelor sociale (Cornea, 2024: 121-125). Această observație sugerează că reziliența socială este rezultatul unui proces de interacțiune între resursele comunitare și capacitatea instituțiilor de a le valorifica în mod eficient.

Prin urmare, capacitatea adaptivă poate fi înțeleasă ca expresia modului în care diferitele forme de capital existente la nivel local sunt mobilizate și transformate în mecanisme funcționale de răspuns la schimbare. În această perspectivă, reorganizarea administrativ-teritorială nu influențează reziliența socială în mod direct, ci prin efectele pe care le produce asupra resurselor comunitare și asupra capacității actorilor locali de a coordona și valorifica. Această interpretare permite depășirea abordărilor care explică adaptarea exclusiv prin performanța instituțională sau exclusiv prin caracteristicile comunității și oferă premisele constituirii unui model integrat de analiză a capacităților adaptive la nivel local.

Relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială, capacitatea instituțională și reziliența socială

Analiza literaturii de specialitate evidențiază faptul că reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială reprezintă procese aflate într-o relație complexă, care nu poate fi explicată prin raporturi directe de cauzalitate. Reformele teritoriale influențează structurile administrative, distribuția competențelor și accesul la resurse, însă efectele acestora asupra comunităților locale sunt mediate de o serie de factori instituționali și sociali care determină capacitatea actorilor locali de a răspunde schimbării. În consecință, impactul reorganizării administrativ-teritoriale nu poate fi evaluat exclusiv prin indicatori administrativi sau financiari, ci trebuie analizat în raport cu mecanismele de adaptare dezvoltate la nivel local.

În literatura privind administrația publică, capacitatea instituțională este frecvent asociată cu abilitatea autorităților publice de a formula și implementa politici, de a coordona procese organizaționale și de a mobiliza resurse pentru atingerea a obiectivelor de dezvoltare (Painter & Pierre, 2005: 2-5). Raportat la reformele teritoriale, această capacitate devine esențială, deoarece administrațiile locale sunt chemate să gestioneze procese de reorganizare care implică redistribuirea responsabilităților, restructurarea serviciilor publice și adaptarea mecanismelor de guvernanță la noile condiții instituționale.

Totuși, cercetările privind dezvoltarea locală și reziliența socială demonstrează că performanța instituțională nu este suficientă pentru a explica modul în care comunitățile răspund schimbării. Comunități caracterizate prin niveluri similare ale capacității administrative pot manifesta grade diferite de adaptare în funcție de resursele sociale disponibile, de nivelul încrederii reciproce, de densitatea rețelelor de cooperare și de capacitatea actorilor locali de a genera acțiuni colective (Putnam, 1993:167-176; Woolcock & Narayan, 2000: 225-228). Acest fapt sugerează că relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială este influențată simultan de caracteristicile instituționale și de cele comunitare ale sistemului local.

Din această perspectivă, capacitatea adaptivă apare ca element de legătură între transformarea instituțională și reziliența socială. Conceptul exprimă abilitatea colectivităților locale de a utiliza resursele disponibile pentru a răspunde schimbării și de a transforma constrângerile generate de reformă în oportunități de dezvoltare. Spre deosebire de abordările care tratează administrația și comunitatea ca entități separate, perspectiva capacității adaptive pune accent pe interacțiunea dintre acestea și pe mecanismele prin care instituțiile și actorii locali contribuie împreună la procesele de adaptare.

În contextul reorganizării administrativ-teritoriale, capacitatea adaptivă este influențată de mai multe categorii de factori. O primă categorie este reprezentată de resursele instituționale, care includ competențele administrative, profesionalizarea personalului, capacitatea de planificare și mecanismele de coordonare existente la nivel local. O a doua categorie este constituită din resursele comunitare, precum capitalul social, participarea civică, nivelul de coeziune și capacitatea de mobilizare colectivă. O a treia categorie vizează relațiile dintre administrație și comunitate, reflectate prin încrederea în instituții, transparența procesului decizional și existența unor forme funcționale de cooperare între actori locali.

Această interpretare este compatibilă cu abordările privind capacitatea administrativă dezvoltate în literatura privind administrația publică (Cornea et al., 2025: 225–243), cât și cu cercetările privind reziliența comunitară și dezvoltarea bazată pe capitaluri comunitare (Emery & Flora, 2006; Berkes & Ross, 2013). În ambele cazuri, adaptarea este înțeleasă ca rezultat al interacțiunii dintre resurse, instituții și comunități, iar performanța sistemului local depinde de capacitatea acestora de a funcționa într-o manieră coordonată.

Prin urmare, reorganizarea administrativ-teritorială poate fi percepută ca un factor de transformare care influențează indirect reziliența socială. Reforma nu generează automat comunități mai reziliente și nici nu conduce inevitabil la diminuarea capacității de adaptare. Efectele sale depind de modul în care schimbările instituționale influențează capacitatea administrațiilor locale de a valorifica resursele existente și de capacitatea comunităților de a participa la

procesele de transformare. Din această perspectivă, relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială poate fi explicată prin intermediul capacității adaptive, care funcționează ca mecanism de mediere între schimbarea instituțională și rezultatele sociale ale acesteia.

Astfel, analiza realizată permite formularea unui model explicativ în care reorganizarea administrativ-teritorială reprezintă factorul de transformare, capacitatea adaptivă constituie mecanismul de mediere, iar reziliența socială exprimă rezultatul procesului de adaptare. O asemenea abordare oferă premisele necesare constituirii unui cadru analitic capabil să surprindă simultan dimensiunile instituționale și comunitare ale schimbării și să fundamenteze evaluarea capacităților adaptive.

Discuții

Analiza realizată evidențiază faptul că relația dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială nu poate fi explicată printr-o logică liniară de tip cauză-efect. Deși reformele teritoriale modifică structurile administrative, redistribuie competențe și resurse și influențează modul de organizare a administrației publice locale, efectele acestora asupra comunităților sunt mediate de o serie de factori care depășesc sfera strict instituțională. Din această perspectivă, reorganizarea administrativ-teritorială nu produce automat comunități mai eficiente, mai dezvoltate sau mai reziliente. Rezultatele depind de capacitatea colectivităților locale de a integra schimbarea în propriile mecanisme de funcționare și de a transforma noile condiții instituționale în oportunități de dezvoltare.

O asemenea interpretare permite depășirea unei limite frecvent întâlnite în literatura de specialitate. Cercetările consacrate reformelor administrativ-teritoriale sunt orientate, în principal, spre analiza eficienței instituționale, a dimensiunii optime a colectivităților teritoriale și a capacității administrațiilor publice locale de a furniza servicii publice. În paralel, literatura privind reziliența socială acordă prioritate capitalului social, participării, coeziunii comunitare și mecanismelor de mobilizare colectivă. Deși ambele direcții de cercetare oferă explicații valoroase, ele surprind doar parțial procesele prin care transformările instituționale influențează capacitatea comunităților de a răspunde schimbării.

În lumina argumentelor prezentate anterior, capacitatea adaptivă apare ca elementul de legătură dintre dimensiunea administrativă și cea sociologică a dezvoltării locale. Aceasta poate fi înțeleasă ca expresie a modului în care resursele instituționale și comunitare sunt mobilizate, coordonate și transformate în răspunsuri colective la schimbare. Se poate interpreta astfel, că adaptarea nu este rezultatul exclusiv al performanței administrației locale și nici al resurselor sociale existente în comunitate, ci rezultă din interacțiunea dintre acestea.

Analiza literaturii permite conturarea a patru dimensiuni funcționale ale

capacității adaptive. Prima dintre acestea este asociată resurselor și competențelor instituționale care permit administrației publice locale să gestioneze procesele de transformare. A doua vizează relațiile dintre instituții și comunitate, reflectate prin nivelul încrederii, participarea cetățenilor și capacitatea actorilor locali de a coopera. A treia dimensiune este legată de resursele sociale disponibile la nivel local, precum capitalul uman, capitalul social și leadership-ul comunitar. În sfârșit, cea de-a patra dimensiune exprimă capacitatea colectivităților locale de a învăța, de a inova și de a transforma schimbarea într-un proces de dezvoltare. În vederea sintetizării acestor dimensiuni și a principalelor componente asociate lor, a fost elaborată matricea prezentată în Tabelul 1.

Tabelul 1: Matrice conceptual-analitică pentru evaluarea capacităților adaptive în contextul reorganizării administrativ-teritoriale

Dimensiune	Elemente de analiză	Indicatori orientativi	Contribuție la reziliența socială
Capacitate instituțională	Structuri administrative, competențe, resurse organizaționale	Profesionalizarea personalului, planificare strategică, acces la resurse, cooperare instituțională	Crește capacitatea de coordonare și răspuns la schimbare
Capacitate relațională	Relația administrație – comunitate	Participare publică, încredere instituțională, cooperare locală, mecanisme de consultare	Consolidează legitimitatea și acceptarea schimbării
Capacitate comunitară	Resurse sociale și umane	Capital social, capital uman, leadership local, mobilizare comunitară	Susține adaptarea colectivă și coeziunea socială
Capacitate transformativă	Inovare și învățare instituțională și comunitară	Proiecte inovatoare, parteneriate, transfer de cunoștințe, adaptarea politicilor	Facilitează transformarea schimbării în oportunitate de dezvoltare

Sursa: elaborat de autor în baza cadrului teoretic dezvoltat în cercetare

Importanța dimensiunilor prezentate anterior nu rezidă doar în existența lor separată, ci în modul în care acestea interacționează în contexte de schimbare instituțională. În practică, reorganizarea administrativ-teritorială generează efecte care se manifestă simultan asupra structurilor administrative, asupra relațiilor dintre instituții și comunitate și asupra capacității actorilor locali de a mobiliza resursele disponibile. Din acest motiv, impactul reformei asupra rezilienței sociale nu poate fi interpretat într-o manieră uniformă, fiind influențat de caracteristicile instituționale și comunitare specifice fiecărui teritoriu. De pildă, o capacitate instituțională ridicată rămâne o simplă structură tehnocratică dacă nu este dublată de o capacitate relațională care să asigure legitimitatea și acceptarea publică a noilor realități administrative.

Pentru a evidenția mecanismele prin care transformările generate de reorganizarea administrativ-teritorială influențează capacitatea de adaptare și reziliența socială la nivel local, a fost elaborată matricea explicativă prezentată în Tabelul 2. Aceasta surprinde principalele procese asociate reformei teritoriale, efectele acestora asupra capacității instituționale și comunitare, precum și implicațiile potențiale pentru consolidarea sau, dimpotrivă, vulnerabilitatea rezilienței sociale.

Tabelul 2. Matrice explicativă a relației dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială prin intermediul capacităților adaptive locale

Procese asociate reorganizării administrativ-teritoriale	Impact asupra capacității instituționale	Impact asupra capacității comunitare	Implicații pentru reziliența socială
Consolidarea structurilor administrative	Creșterea capacității de planificare și coordonare	Adaptarea la noile structuri de reprezentare	Poate consolida reziliența prin servicii mai eficiente, dar poate genera vulnerabilități dacă reduce proximitatea instituțională
Redistribuirea competențelor și responsabilităților	Clarificarea funcțiilor administrative și optimizarea deciziei	Reconfigurarea relațiilor dintre comunitate și instituții	Crește predictibilitatea și capacitatea de răspuns a sistemului local
Reorganizarea furnizării serviciilor publice	Eficientizarea utilizării resurselor	Modificarea accesului populației la servicii	Influențează direct capacitatea comunității de a face față schimbării
Consolidarea resurselor financiare și administrative	Sporirea autonomiei și capacității investiționale	Dezvoltarea inițiativelor comunitare	Susține adaptarea și dezvoltarea pe termen lung
Cooperarea intercomunală și interinstituțională	Extinderea capacității de coordonare	Consolidarea rețelelor locale de colaborare	Favorizează învățarea colectivă și răspunsul coordonat la provocări
Reconfigurarea participării și reprezentării	Adaptarea mecanismelor decizionale	Creșterea sau diminuarea implicării cetățenilor	Influențează nivelul de încredere și coeziune socială
Modificarea identităților teritoriale	Redefinirea relațiilor instituționale locale	Reconfigurarea sentimentului de apartenență	Poate consolida sau fragiliza reziliența socială

Sursa: elaborat de autor

Datele sistematizate în matricea de mai sus scot în evidență caracterul profund ambivalent al reformelor teritoriale. Procese precum consolidarea structurilor administrative sau reorganizarea serviciilor aduc avantaje clare de eficiență managerială, dar pot genera, ex-ante, vulnerabilități majore la nivel comunitar prin reducerea proximității fizice dintre cetățeni și centrele decizionale, fapt ce impune o monitorizare atentă a indicatorilor de participare și reprezentare.

Pentru a evidenția mai clar modul în care dimensiunea administrativă și cea sociologică se intersectează în procesele de adaptare, modelul a fost extins prin raportarea la principalele categorii de capital comunitar identificate în literatura de specialitate (*Tabelul 3*). Această abordare permite observarea modului în care diferitele resurse existente la nivel local contribuie la dezvoltarea capacităților adaptive.

Tabelul 3: Capitalurile comunitare și rolul lor în dezvoltarea capacităților adaptive locale

Capital comunitar	Dimensiune administrativ-instituțională	Dimensiune sociologică/comunitară	Exemple de indicatori
Capital uman	Profesionalizarea personalului administrativ	Competențe, leadership, migrație	Calificarea personalului, rata migrației, participare comunitară
Capital instituțional	Eficiență organizațională, absorbția resurselor	Încredere în instituții, participare	Proiecte implementate, încredere instituțională
Capital social	Cooperare interinstituțională	Rețele sociale, solidaritate	Parteneriate locale, voluntariat, cooperare comunitară
Capital cultural	Promovarea identității teritoriale	Sentiment de apartenență	Inițiative culturale, participare la activități comunitare
Capital financiar	Sustenabilitate bugetară	Mobilizarea resurselor locale	Venituri proprii, diversificarea surselor de finanțare

Sursa: elaborat de autor prin adaptarea Community Capitals Framework (Emery & Flora, 2006)

În această abordare, reorganizarea administrativ-teritorială influențează simultan mai multe categorii de capital, iar efectele sale asupra rezilienței sociale depinde de capacitatea actorilor locali de a mobiliza și combina aceste resurse. Prin urmare, reforma nu trebuie privită exclusiv ca proces de reorganizare administrativă, ci ca proces de reconstrucție a relațiilor dintre instituții,

comunități și resursele disponibile la nivel local. Corelarea componentelor administrative cu cele sociologice prin prisma capitalurilor comunitare relevă faptul că reconfigurarea teritorială acționează ca un reformator al resurselor locale. Indicatori precum dinamica migrației (capital uman) sau rata parteneriatelor locale (capital social) devin variabile critice care determină dacă surplusul financiar obținut prin amalgamare, spre exemplu, va fi convertit în reziliență reală sau va accentua declinul periferic.

Pe baza argumentelor dezvoltate poate fi formulat un model explicativ al relației dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială. Acesta sugerează că efectele reformei sunt mediate de capacitatea adaptivă a sistemului local și că reziliența socială reprezintă rezultatul interacțiunii dintre resursele instituționale și cele comunitare (*Figura 1*).

Figura 1: Model explicativ al relației dintre reorganizarea administrativ-teritorială și reziliența socială

Sursa: elaborat de autor

Modelul propus evidențiază faptul că reorganizarea administrativ-teritorială nu influențează direct reziliența socială. Efectele sale sunt mediate de capacitatea adaptivă a sistemului local, respectiv de modul în care instituțiile și comunitățile reușesc să mobilizeze și să valorifice resursele disponibile. În această perspectivă, eficiența administrativă reprezintă o condiție necesară, dar insuficientă pentru consolidarea rezilienței sociale.

Concluzii

Reorganizarea administrativ-teritorială este, de regulă, discutată în termeni de eficiență, dimensiune optimă a unităților administrativ-teritoriale sau capacitate instituțională. O asemenea abordare este necesară, dar insuficientă. Dincolo de modificările produse la nivelul structurilor administrative, reforma intervine într-un spațiu social deja constituit, format din relații, identități, practici, resurse și mecanisme de cooperare care influențează modul real în care comunitățile reacționează la schimbare.

Analiza realizată a urmărit tocmai această dimensiune mai puțin vizibilă a reformei. Efectele reorganizării administrativ-teritoriale nu sunt determinate exclusiv de caracteristicile instituționale ale noilor structuri administrative, ci de capacitatea colectivităților locale de a integra schimbarea și de a transforma resursele disponibile în răspunsuri adaptive. Reziliența socială apare astfel nu ca o consecință automată a reformei, ci ca rezultatul interacțiunii dintre instituții și comunități în gestionarea transformării.

Perspectiva propusă în această lucrare pornește de la ideea că între schimbarea instituțională și efectele sale sociale există un spațiu de interacțiune care nu poate fi ignorat. În acest spațiu se întâlnesc capacitatea administrației de a coordona procesele de transformare, disponibilitatea comunității de a participa la acestea și posibilitatea valorificării resurselor existente la nivel local. Tocmai această interacțiune explică de ce reforme similare pot produce rezultate atât de diferite în contexte teritoriale diferite.

Din acest punct de vedere, evaluarea reorganizării administrativ-teritoriale presupune depășirea unei perspective exclusiv administrative și integrarea dimensiunilor comunitare în analiza proceselor de schimbare. Nu doar instituțiile se adaptează reformei, ci și comunitățile. La rândul lor, comunitățile influențează modul în care reforma este acceptată, interpretată și valorificată în practică.

În condițiile actuale, în care procesele de transformare teritorială continuă să ocupe un loc important pe agenda modernizării administrației publice din Republica Moldova, înțelegerea profundă a relației dintre capacitatea instituțională, resursele comunitare și reziliența socială devine esențială. Prin urmare, succesul unei reforme teritoriale pare să depindă nu doar de modul în care sunt reorganizate instituțiile, ci și de capacitatea comunităților de a transforma schimbarea într-un proces de adaptare și dezvoltare durabilă.

Recunoștință

Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

Referințe bibliografice:

1. Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public management reform: A comparative analysis—Into the age of austerity* (4th ed.). Oxford University Press;
2. Swianiewicz, P. (Ed.). (2010). *Territorial consolidation reforms in Europe*. Local Government and Public Service Reform Initiative, Open Society Institute.

3. https://www.researchgate.net/publication/236135200_TERRITORIAL_CO NSOLIDATION_REFORMS_IN_EUROPE;
4. Kuhlmann, S., & Bouckaert, G. (Eds.). (2016). *Local public sector reforms in times of crisis: National trajectories and international comparisons* (Governance and Public Management Series). Palgrave Macmillan.
5. <https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-137-52548-2>;
6. Cornea, S. (2019). *Reorganizarea teritorială a puterii locale – imperativ al modernizării Republicii Moldova*. Presa Universitară Clujeană. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/64948/ssoar-2019-cornea-Reorganizarea_teritoriala_a_puterii_locale.pdf;
7. Cornea, S. (2023). Stabilirea dimensiunii teritoriale optime a colectivității locale – o sarcină (i)realizabilă? *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Seria Științe Sociale*, 2(17), 7–20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10437556>;
8. Adger, W. N. (2000). Social and ecological resilience: Are they related? *Progress in Human Geography*, 24(3), 347–364.
9. [file:///D:/Downloads/Social_and_Ecological_Resilience_Are_They_Related .pdf](file:///D:/Downloads/Social_and_Ecological_Resilience_Are_They_Related.pdf);
10. Folke, C. (2006). Resilience: The emergence of a perspective for social–ecological systems analyses. *Global Environmental Change*, 16(3), 253–267. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2006.04.002>;
11. Berkes, F., & Ross, H. (2013). Community resilience: Toward an integrated approach. *Society & Natural Resources*, 26(1), 5–20.
12. <https://doi.org/10.1080/08941920.2012.736605>;
13. Smit, B., & Wandel, J. (2006). Adaptation, adaptive capacity and vulnerability. *Global Environmental Change*, 16(3), 282–292. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2006.03.008>;
14. Engle, N. L. (2011). Adaptive capacity and its assessment. *Global Environmental Change*, 21(2), 647–656.
15. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.01.019>;
16. Cornea, V., Cornea, S., Filipov, I., & Mandaji, E. (2025). Capacitatea administrativă: De la „dezordine conceptuală” la un model integrativ de evaluare. În L. Marina & B. N. Mucea (coord.), *Premise ale cunoașterii sociale în secolul XXI* (pp. 225–243). Tritonic Books.
17. North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.
18. https://epistemh.pbworks.com/f/8.%20Institutions_Institutional_Change_and_Economic_Performance.pdf;

19. Powell, W., & DiMaggio, P. (1991). Introduction. În W. W. Powell & P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* (pp. 1–38). University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226185941.001.0001>;
20. Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Tradition and Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt7s8r7>;
21. Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249.
22. https://www.researchgate.net/publication/5217916_Social_Capital_Implications_for_Development_Theory_Research_and_Policy;
23. Norris, F. H., et al. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1–2), 127–150. <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9156-6>.
24. Iosif, L. (2013). Education and social borders within urban outskirts. *Styles of Communication*, 5(1), 69–79.
25. https://www.researchgate.net/publication/344337666_Education_and_Social_Borders_within_Urban_Outskirts#fullTextFileContent.
26. Emery, M. E., & Flora, C. B. (2006). Spiraling-up: Mapping community transformation with community capitals framework. *Community Development*, 37(1), 19–35.
27. https://www.researchgate.net/publication/254909093_Spiraling-Up_Mapping_Community_Transformation_with_Community_Capitals_Framework;
28. Cornea, V. (2024). *Construcția socială a administrației publice: Procese și instituții*. Presa Universitară Clujeană.
29. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Cornea%20V.%20Construcția%20social%C4%83%202024.pdf;
30. Ladner, A., Keuffer, N., Baldersheim, H., Hlepas, N., Swianiewicz, P., Steyvers, K., & Navarro, C. (Eds.). (2019). *Patterns of local autonomy in Europe*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-95642-8>;
31. Cornea, V. (2025). Paradoxul capacității administrative în procesul de amalgamare voluntară din Republica Moldova. *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Seria Științe Sociale*, 2(19), 19–34. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18228909>;
32. Painter, M., & Pierre, J. (Eds.). (2005). *Challenges to state policy capacity. Global trends and comparative perspectives*. London: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230524194>.